

Stručni rad

Čitanje i srednjoškolci – postoji li recept?

Barbara Dukarić

Gospodarska škola Varaždin

Sažetak

U radu se prikazuju četiri projekta za poticanje čitanja srednjoškolaca. Donosi se sažeti prikaz aktivnosti vezanih uz spomenute projekte koji se provode u školskoj knjižnici Gospodarske škole Varaždin. *Tulum s(l)ova*, *Mreža čitanja* i *Lektira na mreži* su državni projekti, dok je *Čitanje ne poznaje granice/Branje ne poznaje meje* međunarodni projekt.

Ključne riječi: Tulum s(l)ova, Mreža čitanja, Lektira na mreži, Čitanje ne poznaje granice/Branje ne poznaje meje

1. Uvod

Generacija Z umjesto knjige radije bira tehnologiju i pokazuje sve manju ljubav prema knjizi i čitanju. Sve su veći izazovi i sve ih je teže motivirati na čitanje. Pogotovo to postaje izazov u strukovnim školama. Školski knjižničari provode mnoge aktivnosti od kojih se velik dio odnosi na poticanje čitanja. Možda recept leži upravo u projektima koje ću vam predstaviti.

2. Projekti za poticanje čitanja

2.1. *Tulum s(l)ova*

Tulum s(l)ova projekt je poticanja čitanja iz užitka. Cilj projekta je utjecati na jačanje pozitivnog stajališta učenika prema čitanju. Provodi se u osnovnim i srednjim školama, a počinje noćnim čitateljskim susretom u školskoj knjižnici i traje godinu dana. Cijelu godinu učenici odlaze na čitanja u lokalnu zajednicu. Autorica projekta je školska knjižničarka Draženka Stančić. Školske godine 2023./2024. provodi se 13. ciklus projekta u kojem sudjeluje 28 škola, među kojima je i Gospodarska škola Varaždin. Tulum je u Gospodarskoj školi Varaždin započeo noćnim čitateljskim susretom koji smo u školskoj knjižnici održali 30. listopada 2023. Čitali smo ulomke iz knjige Lorne Byrne *Anđeli u mojoj kosi*. Posjetili smo Muzej anđela i sudjelovali na radionici *U potrazi za anđelima po gradu Varaždinu*. Razmijenili smo čitateljska iskustva sa Srednjom školom Ilok preko videokonferencijskog alata *Zoom*. Prvo čitanje u lokalnoj zajednici učenice su odradile na Geotehničkom fakultetu Varaždin gdje su zajedno sa studentima čitale knjigu Antoinea de Saint Exuperyja *Mali princ*. Upoznale su se s načinom rada visokoškolske knjižnice i doznale osnovne informacije o fakultetu. U povodu Valentinova učenice su putnicima u vlaku na relaciji Varaždin-Čakovec čitale našu i stranu ljubavnu poeziju. Izabrale su Cesarića, Tadijanovića, Matoša, Vesnu Parun, Prevera, Nerudu, E. A. Poea... Posjetile su Stari grad Čakovec i čitanje nastavile u Knjižnici „Nikola Zrinski“ Čakovec. Sljedeće čitanje koje organiziraju održat će se u svibnju u povodu Međunarodnog dana čaja kada će čitati srednjoškolcima u Učeničkom domu u Varaždinu.

2.2. *Mreža čitanja*

Mreža čitanja je projekt za poticanje čitanja i kreativnosti za srednje škole. Cilj projekta jest aktivno uključivanje srednjoškolaca u promociju knjige i čitanja u slobodno vrijeme. Voditeljice projekta su školske knjižničarke Nataša Narančić i Martina Vujnović. Projekt se sastoji od dva dijela. Učenici mogu sudjelovati u kvizu znanja i u izradi multimedijskog uratka. Čitaju se tri književna djela i prolazi se kroz tri razine projekta (školska, regionalna i nacionalna razina).

Na školskoj razini kviza znanja učenici čitaju jednu unaprijed odabranu knjigu i odgovaraju na 50 pitanja. Pitanja su faktografska i zahtijevaju unaprijed predviđene odgovore ili su vezana uz polazni tekst i zahtijevaju snalaženje u radnji i razumijevanje pročitane knjige. Sastavljena su na temelju radnje prve pročitane knjige. Odgovori se u aplikaciji za *online* pisanje kviza automatski ispravljaju i boduju. Učenici kviz pišu pod šiframa koje svaka škola dobiva zasebno na početku, pri prijavi projekta. Za prelazak na sljedeću razinu kviza potrebno je odgovoriti na 60% pitanja.

Na regionalnoj razini kviza znanja učenici odgovaraju na 60 pitanja. Da bi se pripremili potrebno je pročitati još jednu knjigu. Pitanja za regionalnu razinu vezana su uz radnje prve dvije knjige, o piscu, prevoditelju, ilustratoru, te dodatna – o žanru. Za prelazak na sljedeću razinu potrebno je odgovoriti na 75% pitanja.

Nacionalna razina kviza ima 75 pitanja i za tu razinu potrebno je pročitati i treću zadanu knjigu. Sastavljaju se nova i teža pitanja vezana uz radnju, detaljnija pitanja o piscu, prevoditelju, ilustratoru i žanru. Isto tako pripremaju se pitanja iz opće kulture koja su vezana uz mjesta, osobe i slične pojmove koji se spominju u djelima. Učenici koji zauzmu prva tri mjesta na bodovnoj ljestvici proglašavaju se pobjednicima.

Multimedijski uradak izrađuje se na temelju pročitanih svih triju knjiga. Uradak može izrađivati više učenika. Za svaku razinu uradak se može doraditi, ali se ne smije mijenjati tehnika i digitalni alat kojim je izrađen. Članovi Povjerenstva ocjenjuju multimedijski uradak prema zadanim elementima vrednovanja.

2.3. Lektira na mreži

Lektira na mreži projekt je namijenjen učenicima srednjih škola, školskim knjižničarima i profesorima hrvatskog jezika. Projekt je novijeg datuma i prvi se put provodio u školskoj godini 2020./2021. Autor i voditelj projekta je školski knjižničar Josip Strija.

Komunikacija i suradnja u projektu odvija se preko sustava za e-učenje Loomen. Projekt ima ukupno 4 faze. Svaka faza počinje webinarom na kojem se sudionici projekta upoznaju sa zadacima koje će raditi i alatima kojima će se koristiti. Svaki mentor može poslati 20 uradaka. Svaki kreativni uradak izrađuje maksimalno 4 učenika. Svi učenici u projektu sudjeluju od početka do kraja, nema eliminacije sudionika. U vrednovanju kreativnih uradaka sudjeluju mentori (školski knjižničari), javnost i Povjerenstvo. Školski knjižničari na početku projekta odabiru djela za cjelovito čitanje. Zadani element pri izradi kreativnog uratka je digitalni alat koji se mijenja u svakoj fazi izrade, a time se mijenja i način izrade kreativnog uratka, njegov opseg, mogućnosti oblikovanja i slično. Iz uratka mora biti jasno vidljivo na koje se djelo za cjelovito čitanje taj uradak odnosi.

Vrednovanje kreativnih uradaka provodi se u 2 navrata u svakoj fazi; i to prema zadanim kriterijima i rubrikama za vrednovanje. Uratke prvo vrednuju mentori, zatim se oni najbolji dijele na društvenim mrežama i za njih glasa javnost. Nakon što se ocjena javnosti pribroji ocjenama Povjerenstva, Prosudbeno povjerenstvo na kraju odabire 3 najbolja kreativna uratka.

2.4. Čitanje ne poznaje granice / Branje ne poznaje meje

Čitanje ne poznaje granice / Branje ne poznaje meje projekt je koji se provodi u hrvatskim i slovenskim školskim knjižnicama. Namijenjen je učenicima osnovnih i srednjih škola. Voditeljice projekta su školske knjižničarke Mirjana Čubaković i Leonida Babič.

Na početku školske godine voditeljice povežu hrvatsku i slovensku školsku knjižnicu u partnerstvo, nakon čega slijedi njihova suradnja u provedbi projekta kroz cikluse koji se održavaju tijekom nastavne godine. U hrvatskim se školama čitaju prijevodi slovenskih autora, a u slovenskim školama prijevodi hrvatskih autora. Projekt uz čitanje i obradu književnog djela sadržava i učenje metoda istraživačkog rada. Učenici istražuju povijest, kulturu i znamenitosti kraja škole

partnera. Škole imaju slobodu izabrati djela koje će čitati, razrede koji će u projektu sudjelovati te način na koji će organizirati završnicu susreta. Na tom završnom susretu jedni drugima predstavljaju svoj kraj i školu, prezentiraju djela koja su čitali i aktivnosti kojima su to čitanje popratili. Na taj način učenici se međusobno bolje upoznaju i razmjenjuju iskustva i dojmove. Zadatak škole domaćina jest organizirati turističko razgledavanje mjesta.

U školskoj godini 2023./2024. u projektu sudjeluju ukupno 154 škole. Partnerska škola Gospodarskoj školi Varaždin je Ekonomska škola iz Murske Sobote. Učenice koje sudjeluju u ovom projektu su članice Čitateljskog kluba Gospodarske škole Varaždin. Istražile su povijest Murske Sobote, i čitale slovensku ljubavnu poeziju čije su pjesnike predstavile u prezentaciji. Trenutačno čitaju knjigu slovenske autorice Bronje Žakelj *Bijelo se pere na devedeset* pa će i tu knjigu predstaviti u projektu.

3. Zaključak

Navedeni projekti jedan su od mogućih načina kako naše učenike možemo aktivno uključiti u sudjelovanje i motivirati ih na čitanje. Prednost vidim u tome što u pojedinim projektima učenici sami biraju što će čitati. Zahvaljujući aktivnostima dogovaraju se zajednička druženja, razmjenjuju iskustva i čitateljske navike, što smatram iznimno dobrim i korisnim za učenike. Isto tako smatram da se mi školski knjižničari moramo aktivno uključiti u provedbu ovih projekata i svojim ih doprinosom na taj način poduprijeti.

4. Popis literature

- [1.] Tulum s(l)ova. URL: <https://tulumslova.weebly.com/> (1. 3. 2024.)
- [2.] Mreža čitanja. URL: <https://mrezacitanja.com.hr/> (1. 3. 2024.)
- [3.] Lektira na mreži. URL: <https://sites.google.com/view/lektira-na-mrezi?pli=1> (1. 3. 2024.)
- [4.] Čitanje ne poznaje granice / Branje ne poznaje meje. URL: <https://citanjenepoznajegrance.weebly.com/> (1. 3. 2024.)